

Τὰ κάθρα τῆς Ἀφροδίτης, τοῦ Ἑρμῆ καὶ Μὴ χο-
λοσκάνετε. Αὐτὸς κι ἀπὼν νάνιβη, ἔμῃς θὰ
κάθεται νὰ κοιτάζῃ.

Ἡ παραγεμισμένη ἡ κουκουβίγια. Καλὲ τί! Ἐμένα
θὰ κοιτάζῃ καὶ θὰ χαμογελά με τῆ γνώση μου,
πού ὅλο βλέπω, καὶ γρῦ μιλιὰ.

Τὸ ταξίδι τοῦ Ψυχάρη. Ἄχ, ἀδιόρθωτο αὐτὸ τὸ
παιδί! Καὶ νὰ δῆς πού τὸν ξύπνησα μιὰ στιγμὴ,
τῶτες πού τὸν ἔβαλα καὶ μὲ ξαναδιάβαζε.

Ἦστερα τὸν ἔχασα πάλι.

Ἡ Κούλιοσπας. Ἄμ' ἐγὼ δὲν τὸν ξύπνησα; Τὰ σά-
λια του τρέχανε μὲ τῆ μυρουδιά τοῦ χλωροτυ-
ριού μου σάν πρωτοβγήκα.

Ἡ ἀσάλευτη ζωὴ. Αἶ, ἀφήστε τον τὸν ἄνθρωπο.
Κ' ἐγὼ τονὲ γλυκοχάδεψα, τὸν ἔκαμα κι ἔνοιξε
τὰ μάτια του καὶ μοῦ γέλασε μιὰ στιγμὴ, ἕνα
δύο φορές μάλιστα τὰ ὀρθοάνοιξε καὶ ξεφώνησε
κάτι ἀσυνάρτητα λόγια. Ἦστερα ξανάπεσε πάλι.

Ἡ Νουμᾶς. Μὰ κ' ἐγὼ θαρρεῖτε λίγες φορές τονὲ
γαργάλιζα; Μὲ διάβαζε λιγάκι, ἔπειτα μ' ἔβαζε
στὴν τσέπη του καὶ κατέβαινε κάτου στὸ περι-
βάλλ.

Ἡ Γραφιάς. (Μπαίνοντας ἔξω, μὲ λουλούδια
στὸ χέρι). Ἐτσι. Κοντὰ στὴν Ἀφροδίτη νὰ
μποῦν αὐτά. Ἡ ζωντανὴ ἡ ὁμορφιά κοντὰ στὴν
ὁμορφιά τὴν ἀθάνατη... Ἡθελα νὰ ξέρω ἂν ποτέ
του τὸ βαρέθηκα κανένας αὐτὸ τ' ἔγαλμα.

Τὰ βιβλία. (Κάνουνε νὰ μιλήσουνε).

Ἡ πέννα. Σωπάτε. Μπορεῖ νὰ μὲ παρη καὶ νὰ
γράφῃ αὐτῆ τῆ στιγμὴ. Μὴν τονὲ ζαλιζετε.

Ἡ Γραφιάς. Σὰ νὰ μουμουρίζῃ κἀποιοι. Αὐτὲς οἱ
Μοῦσες πάλι θάνατι. (Πιχρνε: περιοδικὸ καὶ
καθίζει).

Ἡ πέννα. Ἄχ, διαβάζει! Κρίμας.

Τὸ σιουπόχαρτο. Τί νὰ διαβάζῃ ἄραγε;

Τὸ καλάμω. Κάτι γιὰ τοὺς Ἀουστράλιους.

Ἐνας Ἀκαδημαϊκὸς Λόγος. Μὰ δὲ βρῆκε τοῦλά-
χιστο τίποτες γιὰ τὸ Ἔθνος του...

Ἡ Γραφιάς. (Σηκώνεται). Σωπάτε, καὶ βαρέθηκα
πιὰ. Χρόνια καὶ χρόνια τώρα ἄλλα δὲν ἀκούμε
παρὰ τίποτες σάχλες. Ὅλα τὰ ἔθνη, ὡς καὶ τὰ
πιὸ ἀσήμαντα καὶ τὰ πιὸ παρχμια, ξύπνησαν
καὶ τρέχουνε, τρέχουν πρὸς τὸ μεγάλο τὸν ἄν-
θρώπινο τὸν προορισμό. Ἐμεῖς σάν τὰ κατὰικια
μιὰ σκαρφαλώουμε, καὶ μιὰ κατρακυλάμε. Καὶ
τὰ πισινὰ μας πάντα πρὸς τὸν ἥλιο. Νὰ μὴν
τύχη καὶ πῆση τὸ φῶς μπρὸς στὰ μάτια μας.

Νὰ μὴν τύχη καὶ τὸ νοιώσουμε πὼς οἱ ἄλλοι
βλέπουν παντοῦ καὶ κυνηγάνε. Αὐτοὶ ἐδῶ πού δια-
βάζω τώρα, οἱ προππάποι τους εἶταν ἐξόριστοι
καταδικασμένοι. Τί ἔχει νὰ κάνει! Τώρα νὰ κοι-
τάξουμε τί εἶναι. Καὶ τί εἶναι οἱ δικοὶ μας πού
οἱ προππάποι τους εἶταν ἥρωοι! Μακάρι νάτανε
σάν τὸ Λούκη Λάρα ὅλοι τους φοβιτσιάριδες.
Ἴσως θὰ εἴμασταν κ' ἐμεῖς τώρα σάν τοὺς Ἀου-
στράλιους, σωστὲ ἀνθρώποι. Ἐμεῖς ὁμως μήτε
νὰ διαβάξουμε ἀκόμα δὲ μάθουμε. Κι ἂν εἶναι
κανένας πού νὰ πλερώνη, γιὰ νὰ μᾶς πῆ τὴν
ἀλήθεια, ἐμεῖς τὸν περιγελοῦμε, καμιά φορὰ
τονὲ βρίζουμε κιόλας. (Καθίζει μπρὸς στὸ γρα-
φεῖο καὶ συλλογιέται).

Ἡ πέννα. Καλὰ τὴν ἔχουμε τώρα.

A. E.

ΠΙΝΔΑΡΟΥ ΙΔ'. ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗΣ*

Στροφή.

Χάρες, προσιᾶτες τῆς παληᾶς τῶν Μινυῶν
Γενεᾶς, ὦ ξακουστὲς βασιλισσες
Τοῦ λαμπροτάτου Ὀρχομενοῦ, πού δριζετε
τὰ ρέματα
Τοῦ Κηφισοῦ καὶ κατοικήσατε
Τὸν τόπο τῶν καλῆτερον ἀλόγων, ἀκούσατέ μου
Τὲς δέησες. — Μὲ τὸ βοήθειο σας κάθε
Γλυκάδα καὶ θαρόπαρη
Στοὺς ἀνθρώπους ἔρχονται

Καὶ σὶὸν κόσμον ἀντρες σπουδασμένοι καὶ δο-
ξαστοὶ

Ἐπάρχουν κι ὠραῖοι. Σὲ φαγοπότι ἢ σὲ ἄσμα
Δὲν προτιεῦουν οἱ θεοὶ

Οἱ σεμνὲς ἂν δὲν συντρέχουν θεεῖς,
Πού στοὺς οὐρανοὺς τῶν ἔργων ὀδηγήτηρες

Καὶ θρονασμένες σιμὰ σὶὸν χρυσοδόξαρον
Ἄπόλλωνα

Δίχως πάγη ὑμολογοῦν τοῦ Δία τὲς τιμὲς.

* Ἀντιστροφή.

Τίμα Ἀγλάτα κ' Ἐφροσύνη, πού ἀγαπᾶς
Τὲς ὁδὲς, ὦ θεοκόρες κάλλιστες

Καὶ Θαλία, πού πιθνυμᾶς τοὺς ὕμνους μας
Ἐισάκουσε

Τούτην ἰδόντας τῆ γιορτάσιμη

* Σημ. τοῦ «Νουμᾶ». Ἡ ὠδὴ αὐτὴ, μεταρραμμένη
κι ἀπὸ τὸν κ. Κ. Παλαμᾶ, δημοσιεύθηκε στὸ 125 φύλλο
τοῦ «Νουμᾶ».

Πομπή, πού γιὰ τὴν τύχη τὴν καλὴ προχωρεῖ
[μ' ἀσπούδα.

Ἐσίμουσα μὲ Λυδία ἀρμονία

Νὰ ψάλω τὸν Ἀσώπιχο

Ἐπειδὴ γι' ἀγάπη σου

Ἡ Βοιωτία ἐνίκησεν. Ἠχώ, στὸ σκοταδερό

Νὰ πᾶς τὸ παλάτι τῆς Περσεφόνης τώρα

Τὸν Κλεόδαμο νὰ ἰδεῖς

Καὶ μηνύτρα ξακουσμένης ἀντρείας,

Νὰ τοῦ φανερώσεις πὼς στῆς Ὀλυμπίας

Τῆ δοξαστή τὴν καρδιὰ τῆ νιὰ τὴν κόμη του

Τὸ παιδί του μὲ φτερὰ βραβείου πανειτοῦ.

K. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

JOHN SCHMITT

Μὲ καρδιὰ πικραμένη καὶ μὲ μάτια βουρκωμένα
ἀπὸ θερμὰ δάκρυα δίνουμε στοὺς ἀναγνώστες τοῦ
Νουμᾶ τὸ χλιβερό μαντάτο τοῦ θανάτου τοῦ John
Schmitt, ἐνοῦ ἀπὸ τοὺς πιὸ τρανοὺς καὶ φουμισμέ-
νους φιλολόγους πού μ' ὅλη τους τὴ δύνμη ἀφιε-
ρωθῆκανε στὴν ἐρευνα καὶ τῆ μελέτῃ τῆς μεσοχρο-
νιάτικης ρωμαϊκῆς λογοτεχνίας καὶ μ' ὅλη τους
τὴν ψυχὴ ἀγάπησε τὴ σύγχρονη ἑλληνικὰ πατρίδα.
Ὁ θάνατος τοῦ ἐργατικώτατου καὶ πολύερου καὶ
σοφοῦ αὐτοῦ ἐπιστήμονα μὲ λύπη κατὰκαρδὴ ἀκού-
στηκεν ἀπ' ὅλους τοὺς φίλους τῶν μεσαιωνικῶν σπου-
δῶν καὶ μὲ λύπη πιστεῦω θάκουσθῃ κι ἀπ' ὅλους
τοὺς στρατιώτες καὶ λάτρεις τῆς Ἰδέας, γιὰτὶ ἀλη-
θινὰ δὲν ἔχουμε νὰ δεῖξουμε πολλοὺς σάν τὸν
Schmitt πού νὰ δούλεψαν μὲ τόση ἐπιστημονικὴ
ἀξιοσύνη καὶ μὲ μέθοδο γιὰ νὰ ξεδιαλύνουν τὰ διά-
φορα ζητήματα τῆς δημοτικῆς μας γλώσσας καὶ
νὰ γωνίστηκαν νὰ δεῖξουν πῶσο παλαιὰ καὶ τρανὴ
εἶναι ἡ ρίζα κ' ἡ παράδοση τῆς σημερινῆς μας τῆς
λαλιάς.

Τὲς μελέτες του γιὰ τὴ μέση καὶ νέα ἑλλη-
νικὴ ἔρχεται ὁ Schmitt ἀπ' αὐτὰ τὰ φοιτητικὰ
του χρόνια. Στὰ 1889 τύπωσε γιὰ διδαχτορικὴ
του διατριβὴ μιὰ πολύτιμη μελέτῃ γιὰ τὰ Χρονικά
τοῦ Μορέως, πού σὲ αὐτῇ διαλαλεῖ τὴ μεγάλη
ἀξία πού ἔχει τὸ ποίημα αὐτὸ γιὰ τὴ γλώσσα καὶ
τὴν ἱστορία τοῦ 11' καὶ 12' αἴωνα, ἐξετάζει τὰ
διάφορα χειρόγραφα καὶ τὲς παραλλαγῆς τοῦ χρονι-
κοῦ καὶ μᾶς φανερώνει καὶ τὲς ἰδέες του γιὰ τὸν

Μὰ πάλι τὸ παιδί πού εἶταν στὴ φυλακὴ εἶπε τοῦ
βασιλοπούλας νὰ γεμίσουν ἕνα καζάνι νερὸ χλιαρὸ καὶ
νὰ ρίξουν τὰ τρία τὰ μῆλα μέσα. Κεῖνο πού εἶναι
φετεσινὸ θὰ πάει στὸν πάτο, κεῖνο πού εἶναι περσινὸ
θὰ σταθεῖ στὴ μέση καὶ κεῖνο πού εἶναι προπερσινὸ
θὰ πλῆξει ὀπίσω στὸ νερό. Τὸκαμαν καὶ τῆστειλαν
τοῦ ἄλλουνοῦ τοῦ βασιλιά: Ἐτσι καὶ ἔτσι εἶναι.
Ἄπόρσε κ' αὐτὸς καὶ δὲν εἶχε τί νὰ κάμει. Ἐφια-
κε τότες ἕνα κανόνι μεγάλο πού δὲ σκῶνονταν. Τὸ
γιόμισε καὶ τῆστειλε τουτονοῦ τοῦ βασιλιά γιὰ νὰ
τὸ ρίξει. Κανένας δὲ μπόρεγε νὰ τὸ ρίξει. Μαζώθη-
θηκαν οἱ κονταξῆδες τοῦ ντουμιᾶ, τίποτες τίποτες
δὲ μπόρεσαν νὰ κάμουν. Μανχα τὸ παιδί εἶπε τοῦ
βασιλοπούλας: Πῆς τοῦ πατέρα σου νὰ μ' ἀφήκει
σαράντα μέρες λῆφτερα, νὰ φάω καὶ νὰ πιῶ ὅ,τι
θεῖ ἢ καρδιὰ μου κ' ἐγὼ θὰ τὸ ρίξω. Ὁ βασιλιάς
στρέχτηκε. Βγήκε τὸ παιδί κ' ἔτρωε κ' ἔπινε ὅ,τι
ἤθελε. Πέρασαν σαράντα μέρες καὶ πάνει τὸ παιδί
στὸ κανόνι μὲ τὸ ἕνα τὸ χέρι ἀνασηκώνει τὸ λύκο
καὶ τραβάει: μπουούμ... βούις ὁ τόπος. Ἄκουσε ὁ
ἄλλος ὁ βασιλιάς: μπρέ, τῆρριξαν, εἶπε. Ἐ, τώρα,
δὲν ἔχω τί ἄλλο νὰ εἰπῶ, ἀνικήθηκα. Καὶ τράβησε
χέρι ἀπὸ τοῦτον τὸ βασιλιά. Τὸ παιδί τᾶφθηκε λεύ-
τερο ὁ βασιλιάς καὶ τοῦ εἶπε τί καλὸ θέλει νὰ τοῦ

κάμει. Δὲ θέλω τίποτες, τοῦ εἶπε τὸ παιδί, μανχα
νὰ μοῦ δώκεται τὴν ἄδεια νὰ πάω νὰ πάρω τ' ἄλ-
λουνοῦ βασιλιὰ τὴν θυγατέρα γυναίκα. Καὶ κίνησε
γιὰ ἐκεῖ. Στὸ δρόμὸ γλέπει ἕναν γέροντα μέσα σ'
ἕνα λόγγο ἀπέραντο κ' ἔκοφτε δέντρα, πού δὲν
τ' ἀγκάλιαζαν τέσσερεις, μὲ τὸ ἕνα τὸ δάχτυλο,
σάν τὰ σπαράγγια, τὸν ζαλῶνονταν κατόπι στὰ
πλάτη ἀπὸ καμιά σαρανταρὰ καὶ πῆγαινε σάν νὰ
μὴν εἶχε τίποτες ἀπάνω του.

— Μπῶ, μπῶ! Τί ἄνθρωπος εἶναι τοῦτος πού
κόφτει τὰ δέντρα σάν τὰ σπαράγγια! Εἶπε τὸ παιδί.

— Τί εἴμ' ἐγὼ! τοῦ εἶπε αὐτός. Τί εἶναι κεῖνος πού
γνώρισε τσοὶ γκαμῆλες, πού καταλαβε τὰ μῆλα κ'
ἔρριξε τὸ τόπι τὸ θεόρατο! — Ἐγὼ εἶμαι, τοῦ λέει
τὸ παιδί. Ἐρχεσαι μετ' ἐμένα νὰ πᾶ νὰ πάρω τὴν
κόρη τοῦ βασιλιά; — Ἐρχομαι. Καὶ κίνησαν ἀντάμα.
Στὸ δρόμὸ βρίσκουν ἕναν ἀράπη. Δέκα τέσσερεις φούρ-
νοι ἔβγαζαν ψωμὶ κ' ὅλο τὸ τρωε κ' ἀκόμα χάλει.
Καὶ σίντας δίψαιε, ἔσκυβε τὸ στόμα ἐκεῖ πού πέρασε
τὸ ποτάμι — κ' ἔπινε ὅλο τὸ νερὸ καὶ τὸ ποτάμι
στεῖρευε. — Ἄχ! νὰ εἶταν ψύχα ἀκόμα, ἤλεγε.

— Μωρ' τί ἄνθρωπος εἰς' ἐσύ! Τοῦ λέει. — Τί
ἄνθρωποι εἶναι κεῖνοι πού γνώρισαν τσοὶ γκαμῆλες,
τὰ μῆλα κ' ἔρριξαν τὸ κανόνι καὶ κόφτην τὰ δέν-

τρα σάν τὰ σπαράγγια! Τί εἴμ' ἐγὼ μπροστά τους!
— Ἐμεῖς εἴμαστε, τοῦ εἶπαν αὐτοὶ. Ἐρχεσαι νὰ
γένομε συντρόφοι; — Ἐρχομαι κ' οἱ τρεῖς κίνησαν γιὰ
τὴν κόρη τοῦ βασιλιά.

Παρέκει γλέπουν ἕναν γέροντα. Ἀλωνάρης, σ' ἔ-
φνε ὁ ἥλιος, ἔβραζε ἡ γῆς ἀπὸ τὴ ζέστα. Αὐτὸς
εἶταν ἑβδομήντα γόνες ντυμένος κ' ἀκόμα κρύωνε:
Ἄχ, ψιὰ στὰ, ἀδέρρια, κρύωσα, ἔλεγε. — Μωρ' τί
ἄνθρωπος εἰς' ἐσύ, μὲ τόση ζέστα νὰ κρυώνεις; —
Τί εἶναι κεῖνοι ποῦκαμαν κείνο καὶ κείνο... Τὸν πῆ-
ραν κ' αὐτὸν ἀντάμα. Πῆγαν παρέκει κ' εἶδαν ἕναν
ἀσπρομᾶλλη πού εἶχε δὺο μυλόπετρες δεμένες στὰ
ποδάρια κ' ἔφευγε σάν πουλὶ γλήγορα, φουτούραε.
Τὸν πῆραν κ' αὐτὸν κ' ἔφτακαν στὸ βασιλιά. Κεῖνος
πόκοφτε τὰ δέντρα σάν σπαράγγια, ἀκουμπάει μιὰ
βολὰ ὀπάνω στὸ παλάτι καὶ τὸ κουνάει ὀλόβολο
ἀπὸ τὰ θεμέλια. Βγαίνει ὁ βασιλιάς καὶ τοὺς ρω-
τάει τί θέλουν. — Θέλομε τὴ τσιούπρα σου γυναίκα
γιὰ τοῦτο τὸ παιδί.

— Νὰ σὰς τὴ δώκω, εἶπ' ὁ βασιλιάς, μανχα
ἔχω κᾶτι πράματα νὰ μοῦ κάμετε πρῶτα καὶ κα-
τόπι. — Καλὰ τοῦ εἶπαν αὐτοὶ.

— Τὸν γλέπετε κείνον τὸ λόγγο ἐκεῖ πέρα; Θέ-
λω σὲ τρεῖς ὠρες ὀπάνω νὰ κόψετε ὅλα τὰ δέντρα.

ποίητή τοῦ πολὺστιχου ποιήματου. Ἡ διατριβὴ ἐπιγράφεται: Die Chronik von Morea, eine unttersuchung über das Verhältniss ihrer Handschriften und Versionen, κ' εἶναι μιὰ πολὺ καλὴ ἀρχὴ τῶν ὑστερῶν κλασσικῶν ἐργασιῶν τοῦ Schmitt γιὰ τὰ Χρονικά τοῦ Μορέως. Τὸν ἄλλο χρόνο, σὲ 1890, ἐτύπωσε γιὰ τὸ ἴδιο ζήτημα κ' ἄλλη διατριβὴ ποὺ εἶχε τὴν ἐπιγραφή: Zur Ueberlieferung der Chronik von Morea κ' τὴν ἀφιερῶναι σὲ δάσκαλό του τὸν Konrad Hofmann ποὺ τοῦρριξε τὴν ἰδίαν κ' ἐπεὶ πολλοὺς τρόπους τὸν βοήθησε νὰ καταγίνῃ μὲ τὰ Χρονικά τοῦ Μορέως.

—Ἐπειτα ὁ μακαρίτης ὁ Schmitt κατέγινε μὲ τὸ παραινενικὸ ποίημα τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ τὸ γνωστότερον μὲ τὸνομα Σπανέας, ποὺ εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ ἀρχαῖα, ἂν μὴ τὰρχαιότερα ἀπ' ὅλα τὰ σωζόμενα δημοτικὰ ἐμμετρα κείμενα. Προτύτερα τὴ μεγάλη φιλολογικὴ καὶ γλωσσικὴ ἀξία τοῦ Σπανεία εἶχε δεῖξει ὁ κ. Ψυχάρης (1) κ' ἴσα ἴσα ἀπὸ τὰ διδάγματα τοῦ δασκάλου μας ξεκινώντας ὁ Schmitt ἔγραψε μιὰ ἀξιόλογη γιὰ τὸ Σπανέα μελέτη ποὺ τυπώθηκε σὲ περιοδικὸ τοῦ κ. Krumbacher (Byzantinische Zeitschrift. Τόμ. Α' σ. 316—332). Ἐκεῖ ἐξέτασε καὶ τὰ διαφορὰ χειρογράφα ποὺ περιέχουν τὸ ποίημα τοῦ Σπανεία κ' ὑποσκόπησε νὰ μᾶς ἐτοιμάσῃ καὶ μιὰ γενικὴ ἐκδοση ὄλων τῶν γνωστῶν παραλλαγῶν, ποὺ ξεχωρίζουν πολὺ ἢ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη κ' ἔχουν τόσες διαφορὰς, ὥστε μποροῦμε νὰ σπουδάσουμε τίς διατύψεις τοῦ ποιήματου ἀπὸ τὸν ΙΒ'—ΙΣ' αἰῶνα κ' εἴπωρα νὰ παρακολουθήσουμε τὸ ξετίλημα τῆς δημοτικῆς γλώσσας ἐπὶ τὸ ἕνα ὡς ἐπὶ τὸ ἄλλο χρονικὸ σημεῖο ποὺ εἶπαμε. Μιὰ τέτοια ἐκδοση τῶν παραλλαγῶν τοῦ Σπανεία θὰ ἦτο σπουδαία ὑπηρεσία στὴ μεσοχρονική φιλολογία μας: μὰ ὁ θάνατος δὲν ἄφηκε τὸ φιλότιμο ἐπιστήμονα νὰ μᾶς τὴν τελειώσῃ κ' ἀπὸ τὴν Κίριος οἶδε πότε θὰ τὴν ἰδοῦμε. Ἰσα-ἴσα γιὰ τὴν ἐκδοση τοῦ Σπανεία εἶχα κ' ἐγὼ στείλει στὸν Schmitt μιὰ παραλλήλῃ ἐσηκωμένη ἀπὸ τὸν κόντικα 712 τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος. Τώρα ὅμως ποὺ πεθάνει ὁ Schmitt θὰ τὴν τυπώσω ἐγὼ ὁ ἴδιος μαζί μὲ τὴν ἄλλη συλλογὴ μου τῶν ἐπιμέτρων δημοτικῶν κειμένων ποὺ θράβεψε σὲ διαγωνισμὸ τῆς τοῦ 1905 ἡ Γλωσσικὴ Ἑταιρεία.

1) Le Poème à Spanéas σὲ Mélanges Renier. Paris 1886, σ. 261—283.

Σύνωρα μὲ τὴ μελέτη τοῦ γιὰ τὸ Σπανεία τύπωσε ὁ μακαρίτης ὁ Schmitt σὲ Δελίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἑθνολογικῆς Ἑταιρείας (1) καὶ ἀπόημα ἀνεκδοτο τοῦ Μαρίνου Φαλιέρη. Τὸν πρόλογο καὶ τίς σημειώσεις τῆς ἐκδοσης αὐτῆς τίς ἔγραψε σὲ γλῶσσα δημοτικὴ. Ἐκεῖ ὁ ἀληθινὸς Ρωμιόφιλος γράφει σὲ κάπια σημείωση καὶ κατὶ βαρυσήμαντα λόγια γιὰ τὸν Ἑλληνικὸ Μεσαίωνα κ' τὰ λόγια αὐτὰ τῆς σημειώσεως ἐκείνης εἶναι: καιρὸς πιά μεις οἱ Ἕλληνες νὰ τὰ σημειώσουμε καλὰ στὴν καρδίαν μας. Ἐκεῖ πάλιν ὁ μακαρίτης ὁ Schmitt γράφει μὲ πραγματικὸ πόνον καὶ τοῦτα: κρηθόν ὅλη ἡ οἰκοδομὴ τῆς ἱστορίας καὶ φιλολογίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Μεσαίωνα ἐγενε ἀπὸ ξένα χέλια κ' τὰ λόγια αὐτὰ πρέπει καλὰ νὰ τὰ σκεπτῆ ἡ ἑλληνικὴ πολιτεία κ' οἱ Ρωμιοὶ φιλόλογοι.

Καὶ τώρα ἐρχεται ἡ σειρά νὰναφέρουμε τὴν ἐργασία ἐκείνη ποὺ ἐριστικὰ ἔκανε ἀθάνατο τὸνομα τοῦ John Schmitt. Ἡ ἐργασία αὕτη εἶναι ἡ κριτικὴ ἐκδοση τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Μορέως (2) στὴ σειρά τῶν Βυζαντινῶν κειμένων ποὺ ἐκδίδει ὁ Ἄγγλος Βυζαντιολόγος καὶ καθηγητὴς σὲ Πανεπιστήμιο τῆς Κανταβριγίας κ. J. Burgy. Τὸ ἑλληνικὸ κείμενο τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Μορέως εἶχε τυπώσῃ κατὰ τὸ 1845 ὁ γάλλος μεσαιωνολόγος J. Buchon ἀπὸ τὸν κόντικα τῆς Κοπεγχάγης. Μὰ ἡ ἐκδοση αὕτη δὲν εἶναι ὄλοσδιόλου γιὰ φιλολογικὴ χρῆση γιὰτὶ οὔτε ἀπὸ παλαιογραφία ἤξερε καλὰ ὁ Buchon οὔτε κριτικὴ τάξη καὶ μέθοδος μποροῦσε σὲ μεσαιωνικὸ ρωμαῖκο κείμενο νὰ ἐφαρμοστῆ στὴν ἐποχὴ ἐκείνη ποὺ μόλις ἔχεν ἀρχίσει ἡ συστηματικὴ καὶ σφαιρὰ μὲ τίς ἀξιώσεις τῆς ἐπιστήμης σπουδῆ τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσας. Στὸ Schmitt λοιπὸν χρωστοῦμε τὴν κριτικὴ ἐκδοση τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Μορέως, ποὺ ἀναγνωρίστηκε ἀπὸ τοὺς πιὸ σοβαροὺς καὶ ἐκουστῶς ἐπιστήμονες γιὰ πρότυπο κριτικῆς ἐκδοσης τῶν μεσαιωνικῶν δημοτικῶν κειμένων. Μὰ ἡ ἐπιτυχία τοῦ αὐτοῦ εἶναι ἀποτέλεσμα κόπου καὶ μελέτης πολλῶ χρονῶ γιὰτὶ ὁ μακαρίτης ὁ Schmitt γιὰ νὰ γίνῃ τέλεια ἱκανὸς γιὰ τὴν ἐκδοση αὕτη φρόντισε πρώτα—ἀφῆνε τὰ ἄλλα—νὰ μάθῃ καλὰ τὴ δημοτικὴ μας γλῶσσα καὶ γιὰ τὸ σκοπὸν αὐτὸν ἦρθε κ' ἐμίει

1) Τόμ. Δ' σ. 291—308.
2) The Chronicle of Morea. Chronikὸν τοῦ Μορέως. A history in political verse, relating the establishment of Feudalism in Greece by the Franks in the thirteenth century. (σχῆμα 80, σ. XCII—640).

μηνες πολλοὺς στὴν Κίρκυρα καὶ τὰ χωριά τῆς καὶ γύρισε κ' ἄλλα πολλὰ τῆς Ρωμιόσουνης μέρη. Γιὰ κακὴ μας τύχη ὁ Χάρης σὰν πεντάκακος κ' ὠργισμένος κουρσᾶρος ἀρπαξὲ τὸν ἄμοιρο τὸν Schmitt ἀπάνω σὲ ἐπιστημονικὸ τοῦ ἔθους κ' ἐνῶ ἴσα—ἴσα ἐτοιμαζότανε νὰ τυπώσῃ τὴ γραμματικὴ τῶν Χρονικῶν τοῦ Μορέως, ἀπαραίτητο κ' ἀντάξιο συμπλήρωμα τῆς λαμπρᾶς ἐκδοσῆς του.

Τέτοιος μὲ λίγα κ' ἄχρωμα λόγια ὁ John Schmitt ποὺ τώρα μοιρολογοῦμε. — Οἱ τόσες καὶ τόσες μεγάλες καὶ τρανῆς συμβολαὶς τοῦ στὴ σπουδῆ τῆς μέσης καὶ νέας Ρωμαϊκῆς γλώσσας θάνατο παντοτεινὸ μνημόσυνο τοῦ τιμημένου σοφοῦ καὶ θᾶνατο ἀμάραντα καὶ μοσχουρόστα λουλούδια τοῦ τάφου του.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

ΟΙ ΩΡΕΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ)

Δὲ θέλω νὰ μοῦ πῆς τὸ μυστικὸ τῆς μαργαρίτας ποὺ ξεφύλλισες ἐχτὲς τὸ δεῖλι. Θέλω νὰ μ' ἀκούσεις τώρα. Θὰ σοῦ μιλήσω ἀπόψε πολὺ γλυκὰ, δὲ θὰ σε θυμώσω, δὲ θὰ σε κάμω νὰ γίνεις κακιὰ. Τὸ νοιώθω πολὺ βαθιά πῶς μ' ἀγαπᾶς, πῶς ἡ ζούλια σου σὲ κάνει νὰ μοῦ θυμώνεις. Εἶσαι καλῆ. Δὲν εἶσαι οὐμώδισσα σὰν τῆς θάλασσας τὴν δὴν. Ἐσὺ εἶσαι ἡμερη καὶ καλὴ σὰν τὸν κάμπο, ποὺ βλασταίνει τὰ λουλουδάκια ποὺ ἀγαπᾶς, τίς μαργαρίτες ποὺ θεὸς νὰ ξεφύλλιζε. Θὰ σοῦ τὰ τραγουδήσω τὰ λόγια μου, θὰ σοῦ τὰ κλάψω, ἂ θεὸς, μὰ θὰ μ' ἀκούσεις. Ἄκου με, καὶ κατὰ με κατὰματα, τί ὅσο θεωροῦν τὰ μάτια σου τὰ μάτια τὰ δικά μου, δὲ θὰ ριζώνει μέσα σου ποτέ, ποτέ θὰ πυρράσει μέσα σου τὸ ψέμα.

Δὲ μ' ἀφίσεις νὰ σοῦ μιλήσω ἐχτὲς τὸ δεῖλι. Δὲν ἦθελες νὰ μ' ἀκούσεις. Δὲν ἠθελες νὰ μὲ πιστέψεις. Μὰ τώρα ἐκεῖνο τὸ δεῖλι ἐγέννηκεν ἔχ τ ἐς.

— Μὴ μοῦ μιλήσεις, μὴ πῆς, γιὰτὶ δὲ θὰ πιστέψω! Καὶ γὼ σεδάστικα τὸ πῆσμα σου, κ' ἐφυγα μὲ σκυμένο κεφάλι δὲν ἐφυγα σὰ φταιχτικὸ· ἐφυγα σὰ σκλάβος ἀδικημένος, ποὺ δὲν τολμᾷ τὸ δίκιο του νὰ πῆ μπρὸς στὸν ἀφέντη. Περῆθана εἶχα σκύψει τὸ κεφάλι μου, γιὰτὶ τοῦ σκλάβου ἡ περηφάνεια αὕτη εἶναι. Κ' ἡ γῆς τῆς σφράγας διαδαινῶ, χανότανε κάτω ἀπ' τὰ μάτια μου τὰ θολωμένα. Τώρα τὸ δεῖλι ἐκεῖνο γίννηκεν ἔχ τ ἐς.

Κι ὁμοῦ μοῦ φάνηκεν ἐχτὲς πῶς σ' ἀκούσα ξεπίσω μου νὰ κλαῖς καὶ κλαίγοντας νὰ λές ἐμὴ θεύγει, σὶάσσοι! Καὶ σὶάθηκα Γύρισα πίσω νὰ σε ἰδῶ, κ' ἀκόμα ἐσὺ ξεφύλλιζες τοῦ κάμπου μαργαρίτες.

Οἱ ὦρες περνοῦνε. Γιὰ νὰ ἐξανθῶν ἀραγες: Τὸ ξέρω ἐγὼ τὸ μυστικὸ τῆς μαργαρίτας ποὺ ξεφύλλισες ἐχτὲς τὸ δεῖλι.

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ

—Τὰ κόρτω ἐγὼ, εἶπ' ὁ γέροντας, κ' ἴσα, κριτς, κριτς σὰν σπαράγγια τᾶκοψε ὅλα κ' ἀπόμεινε ὁ λόγγος σιάδι.

— Θὰ βάλω δέκα καζάνια φαγι νὰ βράσουν, εἶπ' ὁ βασιλιάς, καὶ σαράντα φούρνους νὰ βγαίνουν ψωμὶ καὶ νὰ φάτε ὅλα. — Τὰ τρώω ἑγὼ, εἶπ' ὁ ἀράπης. Τιμάστηκαν τὰ καζάνια κ' οἱ φούρνοι ὅλοι ἐβγαζαν ψωμί. Πῆγε ὁ ἀράπης: Γιὰ στάσου νὰ ἰδῶ ἂν ἔχουν ἄλας, εἶπε καὶ, χάπ, ὅλο τὸ καζάνι μὲ μίξ τὸ κατάνι, ὅσο ποὺ τάφασ ὅλα. Πάνει στους φούρνους κοιτάει τὰ ψωμιὰ ἂν ψήθησαν καὶ τὰ τρώει καὶ κείνα ὅλα ποὺ δὲν τὸν πρόφταναν οἱ φούρνοι. Πῆγε χαμπέρι σὲ βασιλιά, ἔτσι κ' ἔτσι, προστάζει ὁ βασιλιάς ἄλλα τόσα νὰ ρητεύκουν. — Καλὰ εἶπ' ὁ ἀράπης. Ἐβγαλε φύχα φαγι γιὰ τοὺς συντρόφους καὶ δυὸ τρία καρβέλια ψωμὶ, καὶ τ' ἄλλα τᾶχαψε ὅλα. — Νερό, ἀρχίνησε νὰ φωνάζει, νερό. Ἐκεῖ πέρα τὸ ποτάμι ἀπὸ τὴν πολιτεία. Βάνει τὸ στόμα, πᾶει τὸ ποτάμι, στείρεψε.

Κατόπι τοῖς λέει ὁ βασιλιάς: Ἐχω ἕναν φούρνο καμένον σαράντα μέρες καὶ σαράντα νύχτες κ' ἕνας ἀπὸ τ' ἴσας νὰ μπεῖ μίσα. — Μπαίνω ἐγὼ, εἶπ' ὁ γέροντας μὲ τ' ἐβδομήντα γούνες. Εἶχε κοκκινίσει ὁ φούρνος, εἶχε γένη κεῖνον λυωμένο. Ἄχι, ρίξτε ξύλα ἀκόμα, κρυώνω, ἔκαν' ὁ γέροντας. Τοὺς φωνάζει πάλι ὁ βασιλιάς καὶ τοὺς λέει: Μὲς στὴν ἀκρη τοῦ κόσμου βρίσκεται τὸ κόκκινο νερό. Νᾶ, τοῦτο τὸ περιστέρι πᾶνει κ' ἐρχεται σὲ τρεῖς μέρες. Ἄν μοῦ φέρετε τὸ κόκκινο νερό μπροστύτερα ἀπὸ τὸ περιστέρι θὰ σας τὴ δώκω τὴν τσοῦπρα, ἂν κ' ὄχι, δὲ σας τὴ δίνω. — Ἐδῶ εἶμαι, εἶπ' ὁ γέροντας μὲ τίς μυλόπετρες,

Τὸ περιστέρι κίνησε καὶ τοῦτος ἀκόμα κᾶθονταν. Ἄιντε, σῆκου, τοῦ λένε οἱ συντρόφοι του, τὸ περιστέρι εἶναι δυὸ μέρες ποὺ ἐφυγε. — Ἄς ἐφυγε, ἔκαν' αὐτός. Τὴν τρίτην μέρα τέλος δένει ἀπὸ ἕνα ζευγᾶρι μυλόπετρες σὲ ποδάρια του καὶ φεύγει κ' αὐτός. Πάνει, παίρει τὸ νερό σὲ φλυτζάνι ποὺ τὸδῶκε ὁ βασιλιάς, βρίσκεται σὲ δρόμο τὸ περιστέρι, τοῦ κόβει τὴν ὄρα καὶ γυρνᾶει γληγορότερα.

Ὁ βασιλιάς δὲν εἶχε τί ἄλλο νὰ εἰπέ κ' ἐδῶκε τὴ βασιλοπούλα. Στέκεται τότες καὶ τοῦ λέει τὸ παιδί: νὰ τί ἀνθρώπους ἔχει ὁ τόπος μας κ' ἂν θέλεις, κάνεις πόλεμο. Καὶ τὰ εἰνόρατά τους ἀκόμα μποροῦν καὶ τὰ κᾶνουν. Ἐγὼ εἶδα στὸν ὕπνο μου πῶς θὰ πάρω τὴν τσοῦπρα σου γυναίκα κ' ἦρθα καὶ τὴν πῆρα. Καὶ τότες τὸ παιδί εἶπε τὸ εἰνόρο του καὶ γύρισε σὲ σπῆτι τοῦ κ' ἔζησε βασιλικὰ.

Πλοσίβισσα (Ἠπειρος) Μ. Κ.

ΡΩΜΑΙ-ΙΚΟ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙ

ΑΡΦΑΒΗΤΑΡΙ

Βραβεμένο σὲ διαγωνισμὸ τοῦ «Νουμά»

(Ἡ ἀρχὴ τοῦ σὲ περασμένο φύλλο).

Τ Ο Ν Ο Ι

Λέξες τονισμένες στὴ λήγουσα.

(κόμμα, τελεία, θαυμαστικό).

Θε ὄς, λα ὄς, φω νή, ζω ἦ,
ψυχὴ, χαρά, κε ρι, νε ρὸ,
λα λῶ, γε λῶ, πη δῶ, ζη τῶ,
θὰ ζῶ, θὰ πη δῶ, θὰ γε λῶ,
ζω ἦ, κα λή, ψυχὴ ἄ γα θή,
νε ρὸ κα θα ρὸ, φω νή ψι λή,
θὰ τι μῶ τὰ κα λὰ,
θὰ πο θῶ νὰ τι μη θῶ,